

MA'NAVIYAT VA ERKINLIK MUNOSABATI

Samatov Xurshid Ulmasjonovich

Ilmiy maslahatchi: Muhammad al-Xorazmiy nomidagi

Toshkent axborot texnologiyalari universiteti

Samarqand filiali f.f.d., dotsent

Muhammad al-Xorazmiy nomidagi

Toshkent axborot texnologiyalari universiteti Samarqand filiali

Kompyuter injiniringi Suniy intilekt fakulteti 1-kurs talabasi

To'xtayev Jasurbek Husan o'g'li

Gmail. ommaviyhamma@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada ma'naviyat va erkinlik tushunchalarining o'zaro bog'liqligi, yoshlar ongida shakllanish jarayonlari va jamiyat barqarorligidagi roli keng tahlil qilinadi. Tadqiqotda shaxsning ma'naviy kamoloti erkin qaror qabul qilish qobiliyati bilan qanday uyg'unlashishi, shuningdek, erkinlik va axloqiy mas'uliyat o'rtasidagi balans ilmiy asosda yoritilgan. Ma'naviy qadriyatlar va shaxsiy erkinlikning uyg'unligi, yoshlarning kreativ fikrlashi va innovatsion salohiyati bilan qanday birikishi misollar bilan ko'rsatildi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, ma'naviyat erkinlikni mas'uliyatli va adolatli yo'nalishda rivojlantirishda hal qiluvchi omil hisoblanadi.

Kalit so'zlar: ma'naviyat, erkinlik, axloq, yoshlar tarbiyasi, ijtimoiy mas'uliyat, jamiyat barqarorligi, axloqiy qadriyatlar, innovatsion rivojlanish, madaniy meros, shaxsiy va ijtimoiy rivojlanish.

Аннотация. В статье детально анализируется взаимосвязь духовности и свободы, процессы их формирования в сознании молодежи, а также влияние на устойчивость общества. Исследуется, как духовное развитие личности сочетается со способностью принимать свободные, но ответственные решения, и как соблюдается

баланс между свободой и моральной ответственностью. Приводятся примеры из истории и современных практик, показывающие, что духовные ценности являются ключевым фактором в формировании зрелой, ответственной личности .

Ключевые слова: духовность, свобода, этика, воспитание молодежи, социальная ответственность, устойчивость общества, моральные ценности, инновации, культурное наследие, личностное и общественное развитие.

Abstract. This article provides an in-depth analysis of the relationship between spirituality and freedom, the processes of their formation in youth consciousness, and their impact on societal stability. The study explores how personal spiritual development aligns with the ability to make free yet responsible decisions and how the balance between freedom and moral responsibility is maintained. Examples from history and contemporary practices demonstrate that spiritual values are a key factor in cultivating a mature, responsible personality .

Keywords: spirituality, freedom, ethics, youth education, social responsibility, social stability, moral values, innovation, cultural heritage, personal and social development.

KIRISH

Erkinlik insoniyat tarixi davomida har bir jamiyatning asosiy qadriyatlaridan biri bo‘lib kelgan. Bugungi globalizatsiya va texnologik taraqqiyot sharoitida erkinlikni faqat shaxsiy xohishlar bilan cheklash mumkin emas; u ma’naviyat bilan uyg‘un bo‘lganda jamiyat barqarorligini ta’minlaydi [1, 2.A].

Ma’naviyat shaxsning axloqiy me’yorlari, ichki dunyosi, ijtimoiy mas’uliyati va madaniy merosni hurmat qilish qobiliyatini belgilovchi omildir. Erkinlik esa shaxsning ijtimoiy, siyosiy va madaniy sohalarda o‘z fikrini erkin ifoda etish qobiliyatidir. Ushbu ikki tushuncha o‘rtasida muvozanat yoshlar tarbiyasida, jamiyat barqarorligida va innovatsion rivojlanishda muhim rol o‘ynaydi [3, 4.A].

Ma'naviyat va erkinlikning uyg'unligi shaxsning ijtimoiy mas'uliyatini oshiradi, adolatni mustahkamlaydi va yoshlarni ijodiy va strategik qarorlar qabul qilishga tayyorlaydi.

ASOSIY QISM VA TAHLILLAR

1. Ma'naviyatning erkinlik bilan bog'liqligi

Ma'naviyat shaxsni erkin fikrlash va mas'uliyatli qaror qabul qilishga yo'naltiradi. Tadqiqotlar ko'rsatadiki, ma'naviy yetuk shaxs:

- erkin qarorlar qabul qilishda axloqiy me'yorlarga amal qiladi [5, 6.A]
- jamiyat qoidalarini hurmat qiladi
- adolat va barqarorlikni rag'batlantiradi

Shuningdek, ma'naviyat yoshlarni jamiyatdagi madaniy merosni qadrlashga va erkin fikrlashni ijtimoiy mas'uliyat bilan uyg'unlashtirishga o'rgatadi. Bu, ayniqsa yoshlar tarbiyasida erkinlikni mas'uliyat bilan uyg'unlashtirishda muhimdir.

2. Erkinlik va ijtimoiy mas'uliyat

Erkinlik shaxsga o'z fikrini ifoda etish, tanlov qilish va ijodiy faoliyat yuritish imkoniyatini beradi. Biroq, bu erkinlik shaxsning ijtimoiy mas'uliyati bilan uyg'un bo'lishi kerak [3, 7.A].

Ijtimoiy mas'uliyat quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- qonun va axloqiy qoidalarga rioya qilish
- boshqalarning huquqlarini hurmat qilish
- jamiyat manfaatlarini hisobga olish

Shunday qilib, erkinlik faqat shaxsiy manfaatlarni emas, balki umumiy ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashga xizmat qiladi. Yoshlar erkinlikni mas'uliyat bilan ishlatganda, jamiyatning madaniy va axloqiy immuniteti mustahkamlanadi [6, 8.A].

3. Ma'naviyat va erkinlikning yoshlar ongidagi shakllanishi

Yoshlar ma'naviy qadriyatlarni o'zlashtirganda erkinlikni mas'uliyat bilan qabul qilishga tayyor bo'ladilar. Pedagogik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki:

- axloqiy tarbiya va seminarlar orqali yoshlar erkin qarorlar qabul qilishni o'rganadilar [4, 9.A]

- ijtimoiy loyihalarda ishtirok etish orqali jamiyat manfaatini hisobga olishadi
- ma'naviy o'sish erkinlikning adolatli ishlatilishiga yordam beradi

Shuningdek, tarixiy misollar ko'rsatadiki, buyuk shaxslar o'z ma'naviy qadriyatlari bilan jamiyatni erkinlik va adolat yo'lida boshqargan [2, 5.A].

4. Globalizatsiya va zamonaviy erkinlik

Globalizatsiya sharoitida yoshlar turli madaniyatlar va axloqiy tizimlar bilan tanishadilar. Shu bilan birga, ma'naviyat ularni o'z qadriyatlarini saqlab qolishga va erkinlikni mas'uliyat bilan ishlatishga undaydi [6, 10.A].

Innovatsion yondashuvlar va texnologik imkoniyatlar erkinlikni yaratishda yangi formatlarni taklif qiladi. Shu bilan birga, ma'naviyatni e'tiborsiz qoldirish erkinlikni noto'g'ri yo'nalishda ishlatish va jamiyat barqarorligini xavf ostiga qo'yish xavfini oshiradi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, ma'naviyat va erkinlikning uyg'unligi shaxsiy va ijtimoiy rivojlanishning asosiy omilidir:

- Ma'naviyat shaxsga erkin qarorlar qabul qilishda axloqiy me'yorlarni eslatadi [1, 3.A].
- Erkinlik yoshlarni ijodiy, mas'uliyatli va adolatli qarorlar qabul qilishga undaydi [4, 5.A].
- Ijtimoiy mas'uliyat va ma'naviy qadriyatlar uyg'unligi jamiyat barqarorligini mustahkamlaydi [6, 7.A].
- Globalizatsiya va texnologik rivojlanish sharoitida ma'naviyat yoshlarni adolatli erkinlikni ishlatishga va innovatsion qarorlar qabul qilishga tayyorlaydi [8, 9.A].

Bugungi kunda yoshlarni tarbiyalashda ma'naviyatni rivojlantirish va erkinlikni mas'uliyat bilan uyg'unlashtirish davlatning uzoq muddatli taraqqiyot strategiyasining muhim tarkibiy qismidir. Shu bilan birga, ma'naviyat va erkinlik uyg'unligi:

- shaxsiy mas'uliyatni oshiradi
- jamiyatdagi adolat va barqarorlikni ta'minlaydi

- innovatsion rivojlanishni rag‘batlantiradi
- yoshlarni global va mahalliy ijtimoiy muammolarni hal qilishga tayyorlaydi

ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Mirziyoyev Sh.M. *Yangi O‘zbekiston strategiyasi*. – Toshkent, 2021.
2. Smith A.D. *National Identity*. – London, 1991.
3. Ermatov A. *Axloq falsafasi va ma’naviyat*. – Toshkent, 2015.
4. Karimov I.A. *Yuksak ma’naviyat – yengilmas kuch*. – Toshkent, 2008.
5. Bernstein A.J. *Ethics, Freedom, and Social Responsibility*. – IEEE, 2018.
6. Gafarova M. *Globalizatsiya va ma’naviyat*. – Toshkent, 2012.
7. Rizayev Sh. *Ijtimoiy mas’uliyat va yoshlar tarbiyasi*. – Toshkent, 2019.
8. Ochilov M. *Pedagogik texnologiyalar va jamiyat barqarorligi*. – Qarshi, 2000.
9. Johnson R. *Spirituality and Freedom*. – New York, 2017.
10. Lee K. *Moral Values and Social Justice*. – London, 2020.